



Småföretags- barometern 2023

Dalarna län

ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund



Swedbank



INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Dalarnas län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Dalarnas län	5
Näringslivet i Dalarnas län.....	5
Småföretagsbarometern – Dalarnas län.....	6
Konjunkturindikatorn	6
Sysselsättning.....	8
Omsättning	10
Lönsamhet.....	11
Företagens prisförväntningar	11
Expansionsutsikter och tillväxthinder	12
Slutsatser	14

OM SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

Småföretagsbarometern är en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

NETTOTAL OCH KONJUNKTURINDIKATORN

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, ordergång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I DALARNAS LÄN

Småföretagskonjunkturen i Dalarnas län har försvagats under 2023 efter den kraftiga uppgången i fjol när effekterna av pandemin klingade av. Nedgången i konjunkturindikatorn blev dock inte lika djup som i Gotlands och Västernorrlands län som uppvisade den svagaste konjunkturen. Den starkaste konjunkturen är i Norrbotten följt av Uppsala och Västerbottens län. Dalarnas småföretag räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året och är något mer pessimistiska än riket i stort.

- **Sysselsättningstillväxten** i länets småföretag har stannat upp efter uppgången i fjol. Något som även avspeglas på riksnivå. Det osäkra konjunkturläget hindrar dock inte småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga till det positiva territoriet där länets företag är något mindre expansiva i sina planer än i riket som helhet.

- **Tillväxt i orderingången** har avtagit i länets företag efter uppgången i fjol, vilket är i linje med riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna pekar på att tillväxttappet i orderingången bromsas upp men med en fortsatt negativ trend. Det är en något mer pessimistisk bedömning jämfört med i riket som helhet och betydligt lägre förväntningar jämfört med fjolårets undersökning.

- **Omsättningstillväxten** i småföretagen ökade kraftigt efter pandemin men har i år följts av en tydlig avmattning både i länet och i riket som helhet. Förväntningarna för det närmaste året pekar på en nedgång i omsättningstillväxten för både rike och län.

- **Lönsamhetstillväxten** i småföretagen har minskat under de senaste tolv månaderna efter fjolårets nedgång där länet placerar sig på nivåer som är lägre än rikssnittet. Även om länets företag förutser en återhämtning i lönsamheten det närmaste året är det historiskt sett låga förväntningar.

- Sex av tio företag i länet (64 procent) ser goda **expansionsmöjligheter**, vilket är i linje med det historiska genomsnittet men något lägre jämfört med förra året (73 procent).

- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Dalarnas län är bristen på lämplig arbetskraft, vilket 37 procent av företagen uppger. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret och har ökat från 7 procent av länets företag i fjol till 17 procent i årets undersökning.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I DALARNAS LÄN

De svenska småföretagen återhämtade sig snabbt efter pandemin och konjunkturindikatorn steg till 57 under 2022 efter ett fall till historiskt låga nivåer 2021 (-15). Men småföretagen står inför nya utmaningar. Pandemin och kraftiga produktionskostnadsökningar har följts av historiskt hög inflation och snabbt stigande räntor. Effekterna för småföretagen ser vi redan i resultaten. Konjunkturindikatorn föll till 25 under den senaste tolv månadsperioden och avviker från företagens planer från i fjol då den förväntades stiga till 77. Samtliga delar blev klart svagare än vad företagarna förutsåg och den största tillbakagången var i orderingången och i sysselsättningen. Men det är en splittrad konjunkturbild. Störst var nedgången inom detaljhandel och bygg medan övriga tjänsteföretag klarat sig bättre.

Småföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är klart lägre än dess historiska genomsnitt. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturedgången. Men även kring framtidsförväntningarna är bilden splittrad. Mest pessimistiska är företagen inom detaljhandeln och byggföretagen medan det finns en övervikt av tjänsteföretag som räknar med ökad tillväxt det närmaste året.

Näringslivet i Dalarnas län

BEFOLKNING OCH DEMOGRAFI

Dalarna är landets tionde mest befolkade region med den åttonde lägsta inkomsten. Arbetslösheten är jämförbar med rikets eller något lägre över tid. Dalarna har den högsta demografiska försörjningskvoten i riket och kvoten ökar snabbt, vilket betyder att den arbetsföra befolkningen behöver försörja allt fler yngre och äldre. Befolkningsökningen är den femte lägsta i landet. Borlänge och Falun är regionens största kommuner.

NÄRINGSLIV

63 procent av Dalarnas befolkning arbetar i privat sektor, vilket är genomsnittligt. Dalarna står sig relativt starkt gällande företagande då andelen företag är sjätte högst i riket. Detta gäller inte för nyföretagandet. Vidare har Dalarna den största turistnäringen i riket utanför storstadsregionerna och mätt i export är metall- och utvinningsindustrin överlägset störst i regionen. De närmaste åren har ett antal större företag i Dalarna stora behov av rekryteringar, vilket kan förväntas göra de mindre företagens utmaning att hitta rätt kompetens större då konkurrensen om arbetskraften ökar avsevärt. Samtidigt innebär förmodligen tillväxten inom industrin ökade affärsmöjligheter för de mindre företagen.

Dalarna kommer tionde högst när det gäller skatteintäkter från småbolag och åttonde sist beträffande kvinnor som högsta befattningshavare i företagen. Bruttoregionalprodukten var 414 000 kronor per capita år 2021, vilket är sjunde lägst i riket.

REGIONAL UTVECKLING OCH INFRASTRUKTUR

Då Dalarna är glesbefolkat finns relativt många lokala arbetsmarknadsregioner. Antalet har minskat över tid, vilket tyder på att pendling medfört större branschbredd och i förlängningen högre tillväxt. Dock är Dalarna, likt många andra mindre regioner, känsligt för branschspecifika kriser, främst inom exportbranscherna. Regionen ser även att det krävs stora investeringar i både räls- och vägtrafik för att kunna gynna både person- och godstransporter.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – DALARNAS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framför allt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre och åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

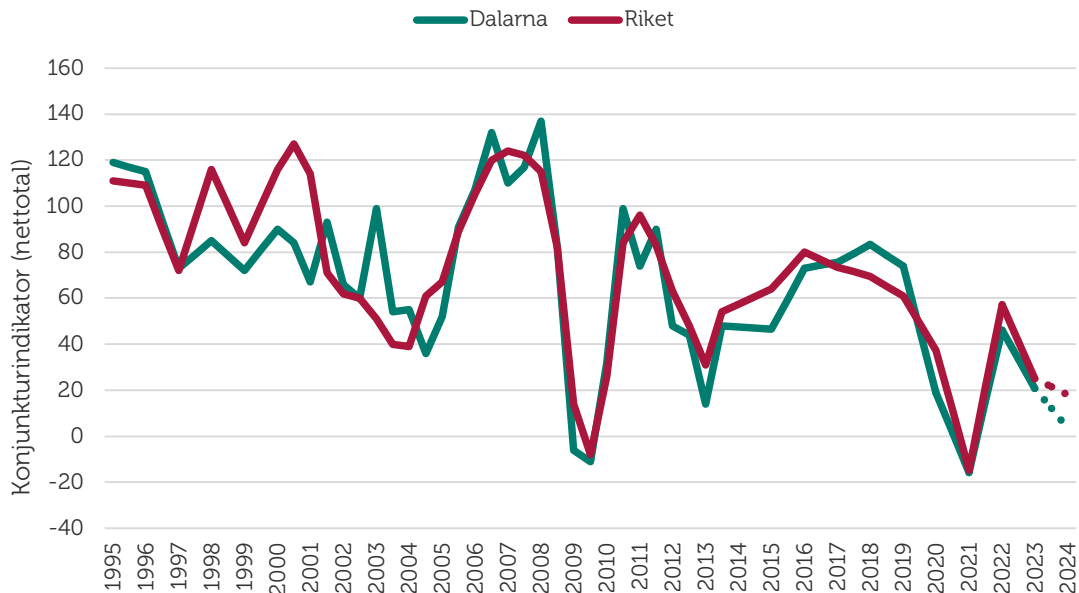
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisas småföretagens sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Figur 1 visar att Dalarnas konjunkturindikator har följt rikssnittets kurva med undantag för i mitten av 90-talet då nedgången i länet var djupare än i riket som helhet.

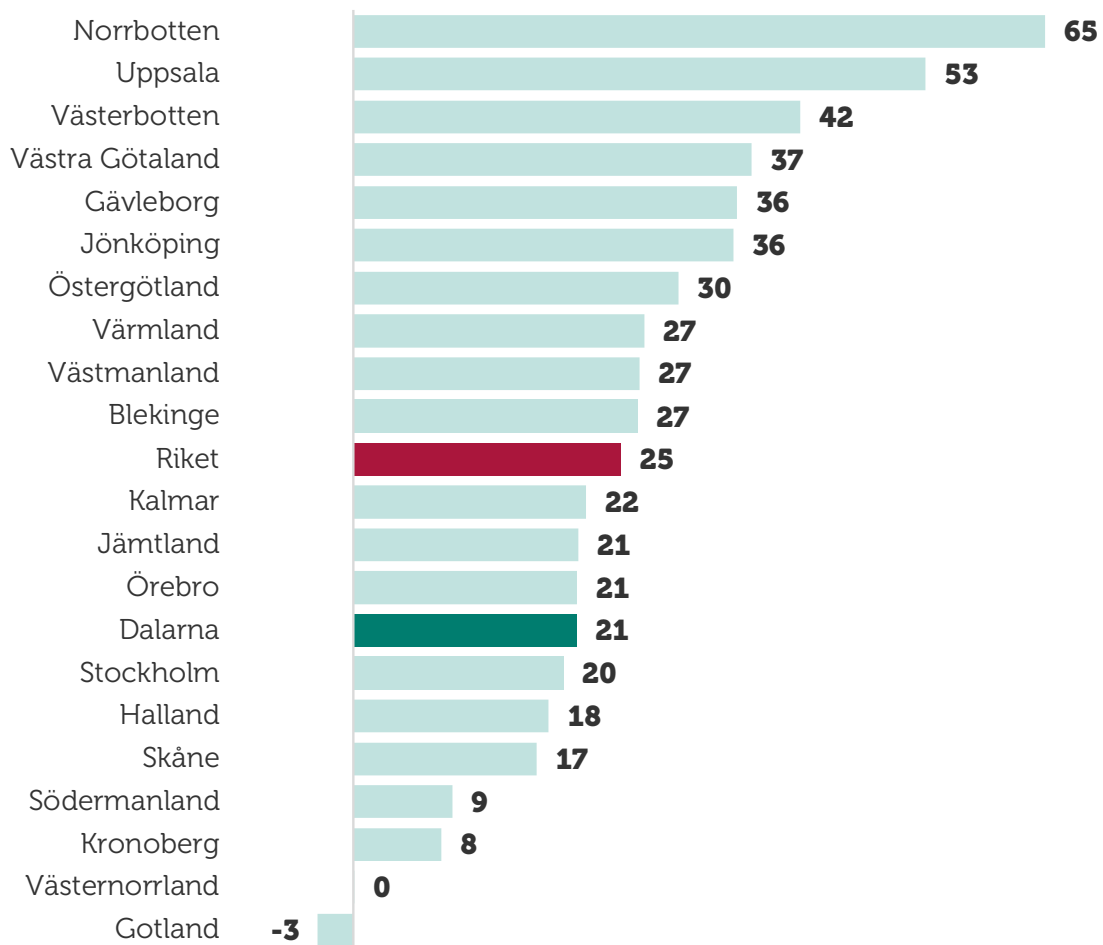
Årets Småföretagsbarometer visar en tydlig nedgång i småföretagskonjunkturen efter den kraftiga uppgången i fjol, som delvis drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. I stället har nya utmaningar tillkommit i spåren av den höga inflationen och de snabbt stigande räntorna. Länet konjunkturindikator sjönk till 20 i årets undersökning från 60 förra året, vilket innebär att tillväxten i länet har minskat. Det är en utveckling som är i linje med småföretagen i hela riket.

Det förändrade omvärldsläget med risk för en annalkande lågkonjunktur har satt avtryck i företagens förväntningar för det närmaste året både i länet och i riket som helhet. Småföretagen som i fjol förutsåg en fortsatt konjunkturuppgång räknar med att den svaga konjunkturen består även om fallet i konjunkturindikatorn bromsar in. Länet konjunkturindikator sjunker till 21 och är klart lägre nivåer än fjolårets förväntningar då konjunkturindikatorn förväntades stiga till 61.

Figur 1. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2023.



Figur 2. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2023.



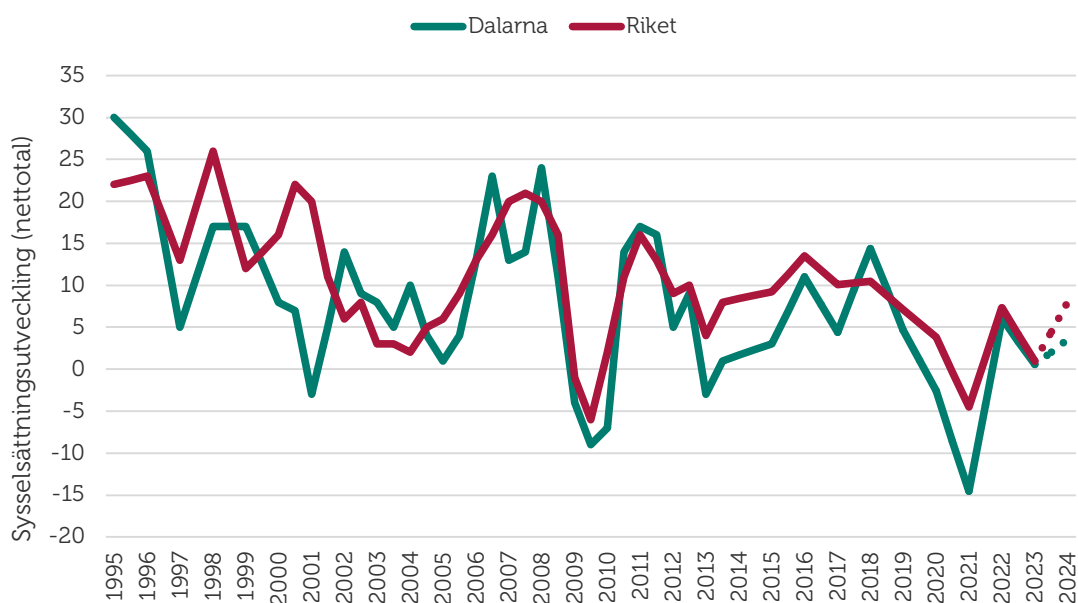
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten i småföretagen har uppvisat en avtagande trend sedan 2016 för att böttna i samband med pandemin. I fjol tog sysselsättningen fart och nettotalet för sysselsättningen steg till 6 i länet efter att varit i det negativa territoriet under 2021, då en övervikt av företag rapporterade om en minskad sysselsättning. I år har sysselsättningsökningen stannat upp och nettotalet sjönk till 1, vilket innebär att en knapp övervikt av företagen har fortsatt ökat antalet anställda. Branschspridningen är låg, men länets tillverkande företag minskade i något större utsträckning antalet anställda jämfört med tjänsteföretagen.

Det osäkra konjunkturläget hindrar inte småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga territoriet där länets företagare är något mindre expansiva i sina planer än i riket som helhet med ett nettotal på 4 jämfört med rikets 8. Mest expansiva anställningsplaner är i länets industrisektor. Trots en förväntad uppgång i sysselsättningen är det lägre anställningsplaner jämfört med ifjol då 21 procent av länets företag räknade med att öka antalet anställda jämfört med årets 9 procent. Utsikterna inom handel, transport och bygg är betydligt mer återhållsamma visar årets riksbarmeter. Det är också här som störst andel företag räknar med att minska antalet anställda. Riskerna är på nedsidan. Historiskt har företagen överskattat sina anställningsplaner samtidigt som konjunkturutsikterna är osäkra. Hushållens urholkade köpkraft och ett minskat bostadsbyggande kan slå hårdare på företagens sysselsättningsplaner än vad företagarna själva uppger.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2023.

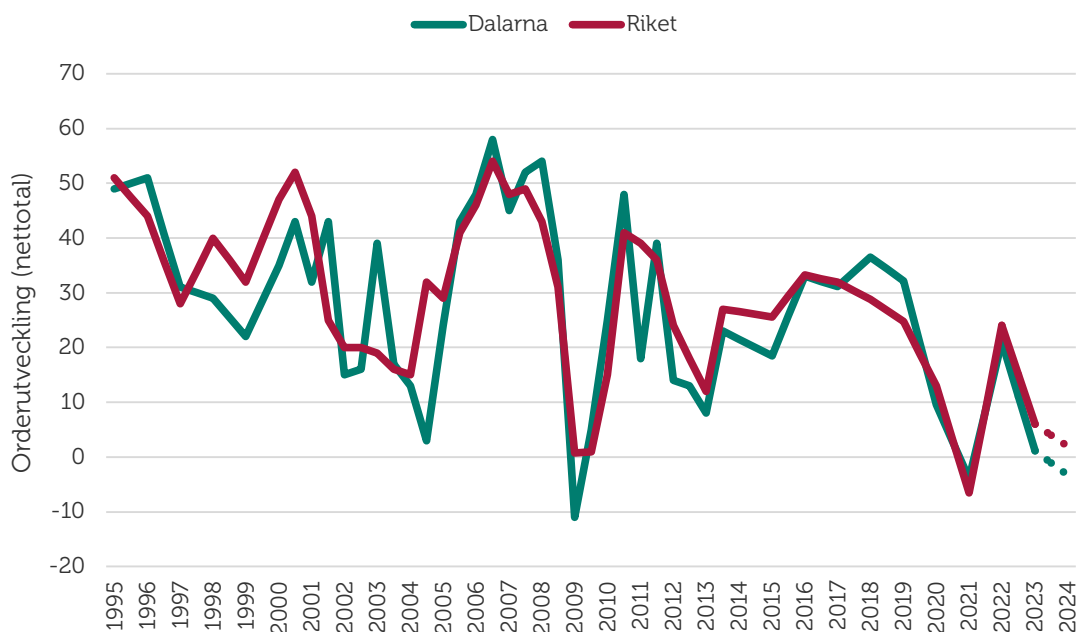


Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxten i företagens orderingång ökade i fjol efter nedgången under pandemin. Nettotalet för orderingång steg till 21 både för länet och riket från att ha varit negativt 2021. Men det blev en kortvarig återhämtning. Omslaget i konjunkturen tillsammans med en hög inflation och snabbt stigande räntor har minskat tillväxten i företagens orderingång. 25 procent av länets företag uppger att orderingången har ökat det senaste året jämfört med 24 procent som anser att den har minskat, vilket innebär att nettotalet sjönk till 1. Framtidsutsikterna är lågt ställda jämfört med fjolåret då nettotalet för orderingången förväntades stiga till 22. I årets undersökning väntas en betydligt måttligare utveckling och nettotalet förväntas sjunka till minus 3, vilket också framträder på riksnivå.

Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2023.



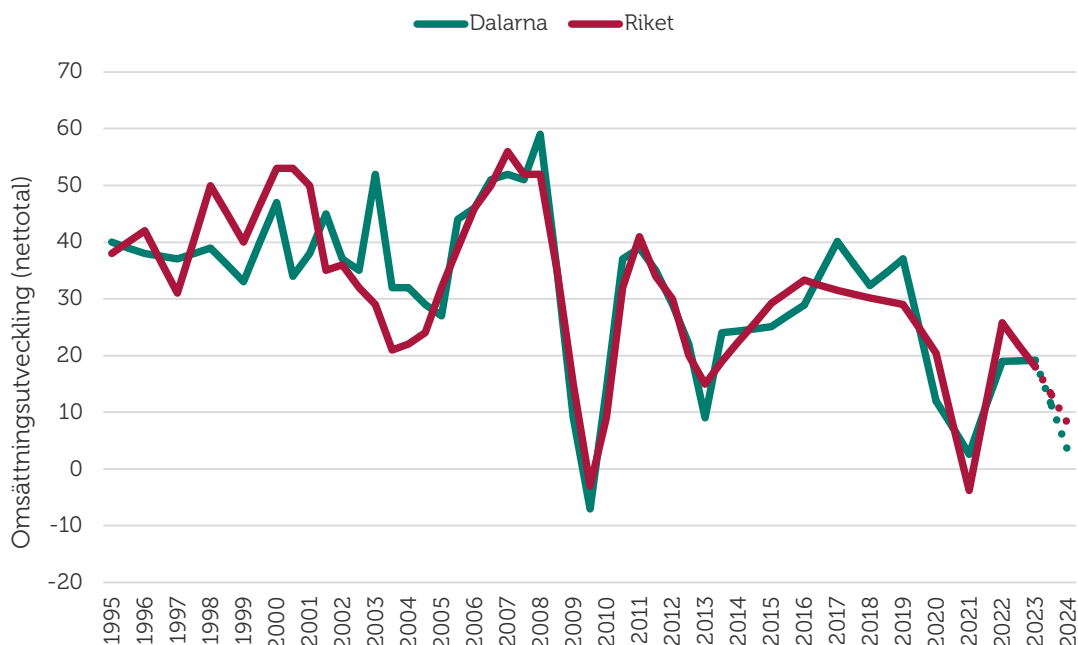
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten har dämpats hos länets företag likväl som för riket som helhet efter uppgången i fjol som kan ses som en rekyt efter den kraftiga nedgången under pandemin. 42 procent av länets företag uppger att omsättningen har ökat de senaste tolv månaderna medan 23 procent anser att den har minskat. Det ger ett nettotal på 19 vilket är samma som i fjol och innebär att förändringen i omsättningstillväxten är bättre än för riket som helhet där nettotalet sjönk till 18 från fjolårets 26. Att omsättningen inte fallit i samma omfattning som orderingången kan sannolikt förklaras av att företagen betat av inneliggande orderstockar. Omsättningen i nominella termer kan också ha upprätthållits av högre försäljningspriser som företagen genomfört under året. I så fall kan den volymmässiga omsättningstillväxten vara väsentligt lägre.

Länets företag räknar dock med en nedgång i omsättningstillväxten för de kommande tolv månaderna. Andelen företag som räknar med en ökad omsättning sjunker till 29 procent samtidigt som en fjärdedel tror att omsättningen kommer att minska, vilket ger ett nettotal på 3. Mest pessimistiska är länets tjänsteföretag även om det är en splittrad bild. En fjärdedel av företagen (26 procent) räknar med en minskad omsättning jämfört med 24 procent som tror på en ökad omsättning. I industriföretagen är bilden den omvända, fler företag (42 procent) tror på en ökad omsättning än de som räknar med att den minskar (24 procent).

Figur 5. Omsättningsutveckling (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2023.

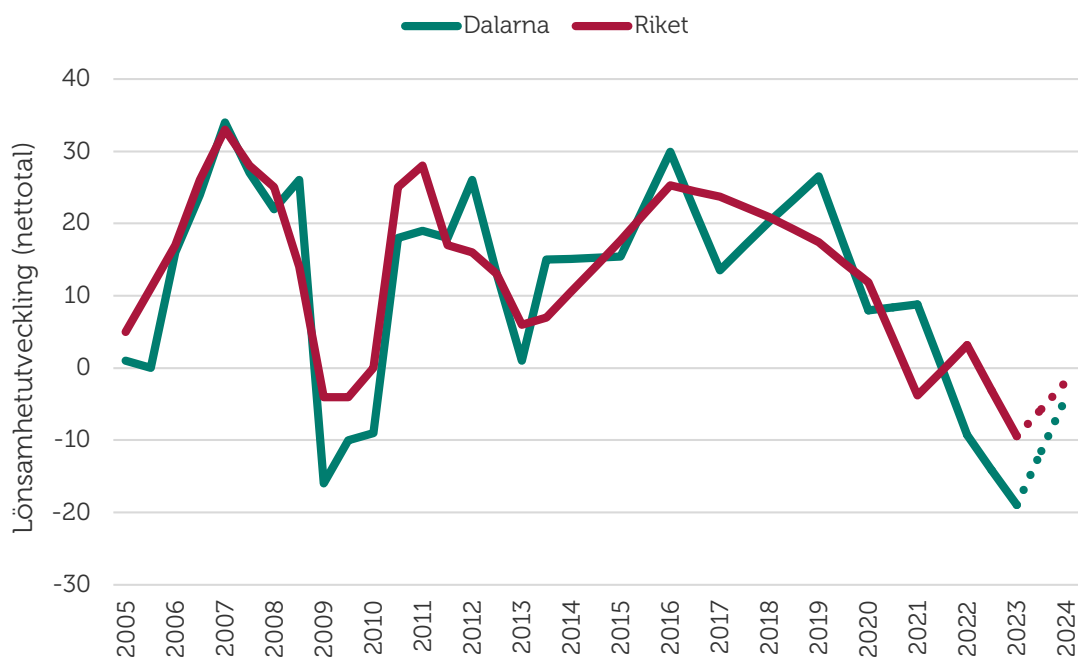


Lönsamhet

Lönsamheten i länets företag sjönk i fjolårets rapport efter flera år med avmattad tillväxt. I årets undersökning var det 20 procent av länets företag som ansåg att lönsamheten hade förbättrats under de senaste tolv månaderna medan 39 procent upplevde att den hade försämrats. Nettotalet för lönsamheten noterades till -19 och är en nedgång från fjolårets -9. Lönsamhetsförsvagningen är framträdande både i länets industri- och i tjänsteföretag, även om de sistnämnda är mer pessimistiska, med övervikt av företag som upplevde att lönsamheten hade försämrats. Pandemin 2020, fjolårets kraftiga produktionskostnadsökningar och därtill en svagare konjunktur har pressat ned lönsamheten i de svenska småföretagen I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9 på riksnivå, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Företagen i Dalarnas lönsamhetsförväntningar är lågt ställda även om en viss återhämtning förutses. Det gör att länets nettotal för lönsamhet stiger till -4 men är långt ifrån fjolårets höga förväntningar då nettotalet noterades till 10. Tjänsteföretagen i länet är mer optimistiska jämfört med industriföretagen där en fortsatt övervikt av företag förutser en försämrad lönsamhet medan en övervikt av industriföretagen tror på en ökad lönsamhet.

Figur 6. Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Dalarnas län och riket 2005–2023.



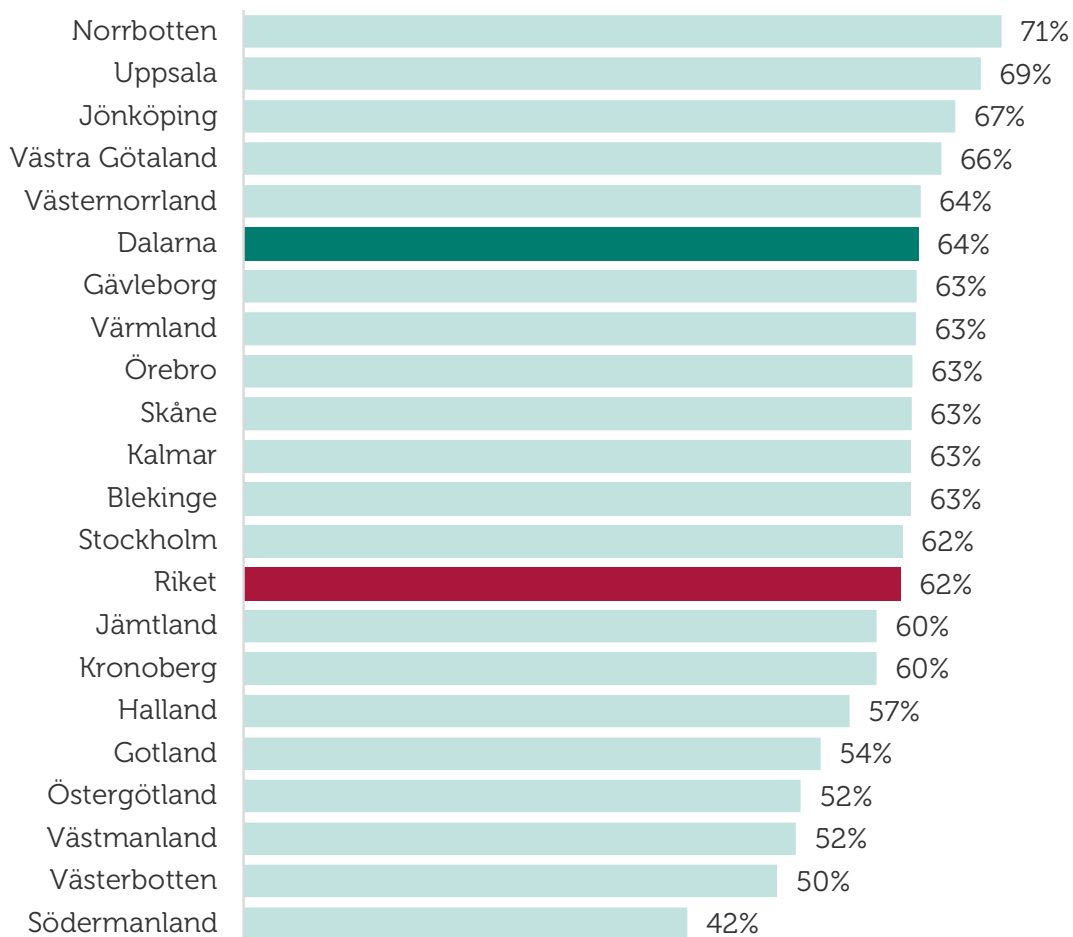
Företagens prisförväntningar

Lönsamhetsförsvagningen sker trots att småföretagen har höjt sina priser, vilket skulle tyda på att prisökningarna varit lägre än företagens produktionskostnadsökningar. I fjolårets undersökningar planerade sju av tio av länets småföretag att höja priserna. I årets barometer hade andelen sjunkit till 49 procent, vilket är högre än riksgenomsnittets 47 procent. Det blir också svårare för företagen att höja priserna mot sina kunder när konjunkturen försvagas. På frågan om hur stora prisökningar som planeras under 2023 uppger hälften av länets småföretag prisökningar i linje med inflationen som prognostiserades till 5,5 procent enligt Riksbankens februariprognos. Var tionde företag (10 procent) planerar högre prisökningar än inflationen.

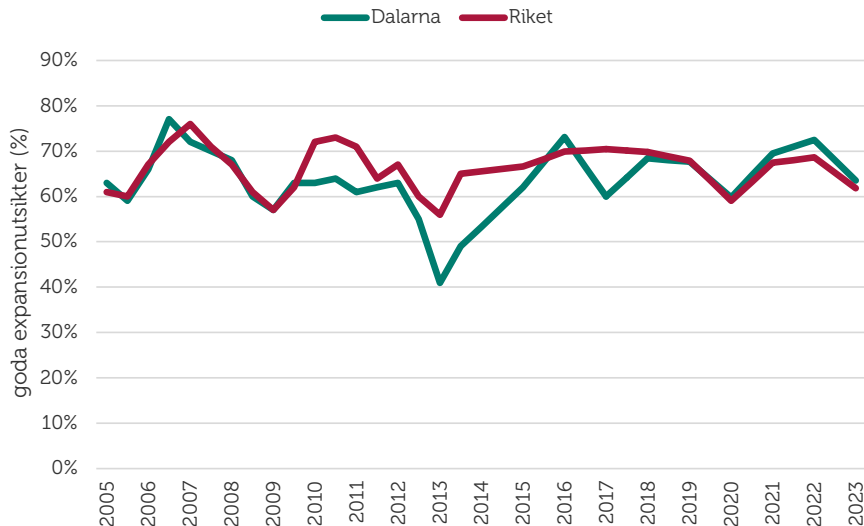
EXPANSIONSUTSIKTER OCH TILLVÄXTHINDER

Drygt sex av tio företag i landet ser goda möjligheter att expandera, vilket är i linje med det historiska genomsnittet men något lägre jämfört med förra året (73 procent). Med undantag för den djupa nedgången i början av 1990-talet har småföretagen varit optimistiska om sina tillväxtmöjligheter oavsett svängningar i konjunkturen. Långsiktiga visioner kring företagets framtida verksamhet spelar sannolikt en större roll än tillfälliga svängningar i konjunkturen. Dalarnas län uppvisar en motsvarande utveckling och är i nivå med riksgenomsnittet. Mest optimistiska är företagen i Norrbotten följt av Uppsala och Jönköpings län medan lägst förväntningar finns i Södermanland och Västerbottens län.

Figur 7. Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2023.



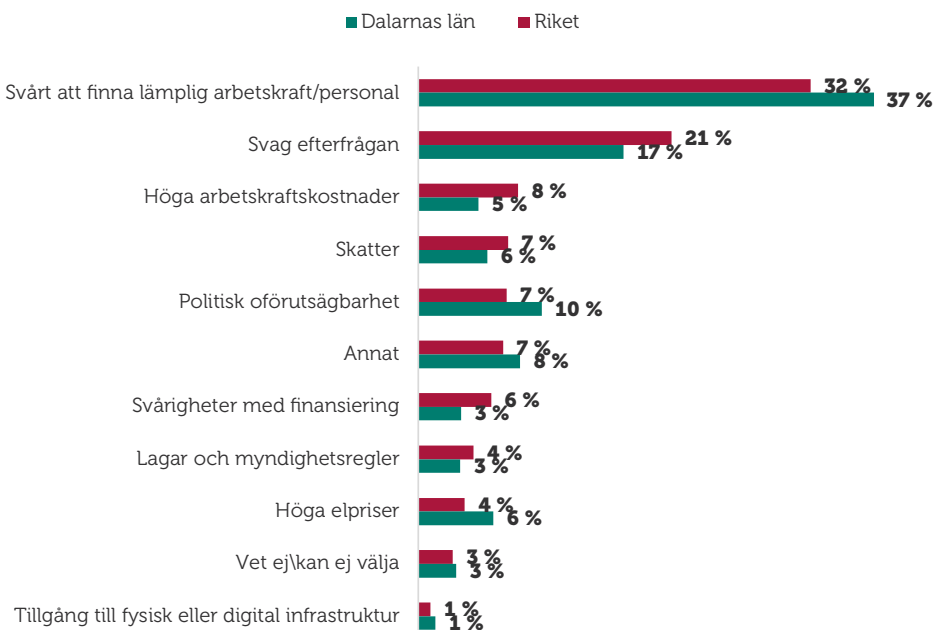
Figur 8. Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Dalarnas län och riket 2005–2023.



Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagens jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft trots en svagare konjunktur. I årets undersökning uppger 37 procent av länets företag det svaret, vilket är något lägre än fjolårets 45 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft och utgör ett betydande hinder för tillväxt. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret och har ökat från 7 procent av länets företag i fjol till 17 procent i årets undersökning. Det är sannolikt en effekt av den svagare konjunkturen och som också satt avtryck i flera branscher inte minst inom handel men även delar av tjänstesektorn och bygg. Omslaget i konjunkturen innebär att andra tillväxthinder av strukturell betydelse minskar.

Figur 9. Tillväxthinder enligt företagen i Dalarnas län och i riket 2023 (procent).



SLUTSATSER

Det är en tydlig inbromsning i småföretagskonjunkturen som årets Småföretagsbarometer visar efter uppgången i fjol som till viss del drogs upp av borttagna coronarestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. Sedan fjolårets undersökning har konjunkturindikatorn för riket som helhet fallit från 57 till 25. Men det är en splittrad konjunkturbild. Hushållsnära företag har påverkats hårdast när hushållens köpkraft urholkats av den höga inflationen och de stigande räntorna men även byggföretagen nu när bostadsbyggandet faller och hushållens bostadsrenoveringar minskar. För tillverknings- och tjänsteföretagen har nedgången inte varit lika djup men ändå en tydlig avmattning jämfört med fjolårets undersökning. Lönsamheten i småföretagen har åter vänt ned efter fjolårets förbättring. Stigande produktionskostnader, kronförsvagning och en svagare efterfrågan har pressat ned lönsamheten i många företag både i länet och i riket som helhet trots att företagen har höjt sina priser. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9 för riket, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Även om det finns ljusglimtar som att inflationen är på väg ned och att räntetoppen kan vara nära är småföretagens förväntningar lågt ställda inför de kommande tolv månaderna sannolikt påverkade av det senaste årets utveckling. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18 för riket, vilket är långt ifrån fjolårets optimistiska planer. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Men de regionala skillnaderna är stora. Företagen i Dalarnas län förutser en fortsatt nedgång under det närmaste året och konjunkturindikatorn sjunker till 3. Mest positiva är Norrbotten, Östergötland och Uppsala och mest pessimistiska är företagen i Södermanland och Gotland där konjunkturindikatorn noteras i det negativa territoriet.

Företagens framtidsplaner sker under en osäker omvärldskonjunktur. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturbedgången. Positivt är att företagen har byggt upp kapitalbuffertar vid oväntade händelser, till exempel vid halverade intäkter under tre månader. Sju av tio företag skulle klara sig från en konkurs vid halverade intäkter genom att använda företagets besparingar. Tio procent av företagen uppger att de skulle gå i konkurs och är särskilt koncentrerat till detaljhandeln och delar av tjänstesektorn.

Swedbank

Swedbank, Landsvägen 40, 172 63 Sundbyberg
Postadress: 105 34 Stockholm

08 – 585 900 00 | info@swedbank.se | swedbank.se

Sparbankernas Riksförbund

Sparbankernas Riksförbund, Vasagatan 11, 111 20 Stockholm
Postadress: Box 16249, 103 24 Stockholm

08 – 648 206 20 | info@sparbankerna.se | sparbankerna.se

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
Postadress: 106 67 Stockholm

08 – 406 17 00 | info@foretagarna.se | foretagarna.se